

rynephorion canescentis (diagnostický druh)
a *Thero-Airion*.

Rozšíření v ČSR: V Čechách roztroušeně (v j. Čechách jen v Třeboňské pánvi), na Moravě pouze v Dolnomoravském úvalu, ve Slezsku u Opavy; od nížiny do podhůří (max.: vrch Klíč u Svoru, 650 m). — Mapy: DVOŘÁK 1985:105; SLAVÍK FKS 1986: 106.

T: 1. Doup. pah. (Prostřední vrch u Kadaně; mezi Želínou a Dolany; Prahy), 4. Loun.-lab. střed. (Doubravská hora u Teplíc; vrch Kaňkov u Biliny; Žitenice), 5. Terez. kotl., 6. Džbán (pouze sv. okraj), 7d. Podřip. tab., 7c. Slán. tab., 9. Dol. Povlt., 10. Praž. ploš., 11. Stř. Pol., 12. Dol. Pojiz., 15. Vých. Pol., 18b. Dolnomor. úv. (roztr. od Hodonína na sever). — M: 23. Smrč. (Hazlov; Skalná; Horní Pelhřimov), 24. Hor. Poohří (Františkovy Lázně; Karlovy Vary; Dolní Žďár), 31a. Plz. pah. vl. (Bernartice; Srbsice u Kolovče; okolí Plzně; Nebřeziny), 32. Křivokl. (Svatá), 39. Třeboň. pán. (Vlkov u Veselí nad Lužnicí), 41. Stř. Povlt. (Štěchovice; Jarov; Závist), 44. Mileš. střed. (Skalice), 45. Verneř. střed. (Děčín; vrch Jehla u České Kamenice), 46a. Děč. Sněž. (Tisá), 46d. Jetřich. sk. město (Pravčická brána), 47. Šluk. pah. (Šluknov; Dolní Podluží), 48b. Liber. kotl. (Proseč nad Nisou; Jablonec nad Nisou), 50. Luž. hory (Kamenický Šenov; vrch Klíč u Svoru), 51. Polom. hory (na severu u Úštěku; na jihu kolem Kokořína), 52. Ral.-bez. tab., 53. Podješ., 55a. Malosk. (Rotštejn pod Kozákovem), 55d. Tros. pah., 56d. Králov. (vrch Pecenu u Mostku), 59. Orl. podh. (Libchyně), 61b. Týnišť. úv., 62. Litomyš. pán. (Kosořín), 65. Kutnoh. pah. (Malešov; Křesetice), 69a. Železnoh. podh., 74b. Opav. pah. (Opava). — O: 92a. Jiz. hory les. (Fojtka).

Sporné nebo mylné údaje: údolí Berounky u Radotína, Jablonné v Podještědí a Lvová, Černá Hora v Jizerských horách, Vrchlabí, Hloučela u Prostějova.

Celkové rozšíření: Evropa v subatlantské části od hor Pyrenejského poloostrova po italské předhoří Alp, od Francie přes Německo, z částí ČSSR a Polska do Běloruska a v j. části Fennoskandie do okolí Leningradu. V roce 1966 zjištěn v Severní Americe. — Mapy: CZFCZOTT Bull. Acad. Polon. Sci. Lett., ser. math.-natur., 1926:388; MEUSEL et al. 1965:151; AFE 1983:159.

4. *Spergula pentandra* L. — koleneček pětimužný Tab. 15/3

Spergula pentandra LINNAEUS Sp. Pl. 440, 1753. — Syn.: *Spergula vernalis* WILLD. Fl. Berol. 158, 1787, nom. illeg. — *S. pentandra* L. var. *genuina* DÖLL Fl. Baden 3:1216,

2. *Spergularia* (PERS.) J. et C. PRESL — kuřinka*)

Spergularia (PERSOON) J. et C. PRESL. Fl. Čech. 94, 1819, nom. cons. — Syn.: *Arenaria* L. subgen. *Spergularia* PERS. Syn. Pl. 1:504, 1805. — *Buda et Tissa* ADANSON Fam. Pl. 2:507, 1763, nom. rejic. — *Lepigonum* (FR.) WAHLBERG Fl. Gothoburg. 1:45 1820.

Lit: ŠMARD A. (1953): Halofytní květena jižní Moravy. Pr. Morav.-Slez. Akad. Věd Přír. 25:121-168. — RATTER J. (1964-1969): Cytogenetic studies in *Spergularia* I.-IV. Not. Roy. Bot. Gard. Edinburgh 25:293-302, 1964; 26:203-236, 1964 et 29:213-232, 1969. — SKALICKÝ V. et SKALICKÁ A. (1966): Poznámky k halofytní lokalitě u Úžic na Kralupsku s přehledem biotopů slaných luk v Čechách. Zpr. Čs. Bot. Společ. 1:87-92 et 122. — KLOSS K. et SUCCOW M. (1966): Karten zur Pflanzengeographie Mecklenburgs. 3. Reihe. Salz- und Strandpflanzen (1. Teil). Wiss. Z. Univ. Greifswald 15:20-21. — STERK

*) Zpracoval F. Dvořák.

1862, nom. inval. — *S. pentandra* L. subsp. *genuina* (DÖLL) ČELÁK. Prodr. Fl. Böhm. 3:491, 1875, nom. inval.

Jednoleté, tmavě zelené, mrtnaté byliny. Lodyhy 1-3, přímé až vystoupavé, 9-23 cm vys., často ořechově až mahagonově hnědé; lodyžní články nejvýše 3-4, prodloužené, články ukončený květenstvím 2,5-7,5 cm dl. Listy dužnaté, (3-)5-10(-17) mm dl., asi 0,5 mm šir., na rubu bez rýhy, lysé nebo velmi roztroušeně mrtnaté; palisty a listeny zpravidla bledě růžové. Květenství řídký, lysý nebo mrtnatý vidlan. Kališní lístky vejčité kopinaté až kopinaté, za květu 2,9-3,4 mm dl., úzce blanitě lemované, špičaté, na vrcholu často narůžovělé; korunní lístky podlouhlé až elipitické, 2,9-3,6 mm dl., delší kališních lístků, nepřekrývající se, na vrcholu někdy s nehlubokým zářezem; tyčinky 4-7, nitky tyčinek směrem k bázi až na 0,2 mm rozšířené, prašníky do 0,3 mm dl. Tobolky vejcovité, 3,9-5,5 mm dl., s 40-70 semeny. Semena ploše čočkovitá, bez lemu 0,6-1,0 mm šir., 0,3-0,4 mm vys., tmavě kaštanově hnědá, bělavý lem semene 0,4-1,0 mm šir., osemení při vnitřním okraji lemu bez výrůstků. III-V. Tf.

$2n = 18$ (ČSR: 18b. Dolnomor. úv.)

Ekologie a cenologie: Píščiny, říční štěrkové terasy. Ve společenstvech svazu *Plantagini-Festucion ovinae*.

Rozšíření v ČSR: Velmi vzácně v úvalech jv. Moravy; kdysi v Modřanské roklí v Praze (max.: Modřanská rokla, 250 m). Δ — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 106.

T: 10b. Praž. kotl. (Praha, Modřanská rokla, 1869), 18a. Dyj.-svr. úv. (pastviny u Hlohovce; písčité železniční násep u Poštorné, 1923), 18b. Dolnomor. úv. (pisky u Rohatce, 1938; při železnici za Liděřovicemi, 1922; váté pisky podél železnice od stanice Bzenec-Přivoz po Rohatec, 1977-1983).

Všechny ostatní lokality uváděné v naší literatuře jsou mylné (záměna za *Spergula morisonii* BOREAU, na Jihlavsku zřejmě za *S. arvensis* L.) nebo alespoň nedoložené v našich větších veřejných herbářích.

Celkové rozšíření: Západní, j. a stř. Evropa, na východ do z. Polska; na Kanárských ostrovech, v s. Africe a v Malé Asii. — Mapy: AFE 1983:160.

A. A. (1969): Biosystematic studies on *Spergularia media* and *S. marina* in the Netherlands. I-IV. Acta Bot. Neerl. 18:325-338, 467-476, 561-577 et 639-750. — McNEILL J. et BASSETT J. I. (1974): Pollen morphology and the infrageneric classification of *Minuartia* (Caryophyllaceae). Canad. J. Bot. 52:1225-1231. — JAGE H. (1974): Vorarbeiten zu einer Flora der Dübener Heide und ihrer näheren Umgebung. Verh. Bot. Ver. Prov. Brandenb. 109-111:3-55. — MONNIER P. (1975): Systématique et biosystématique du genre *Spergularia* dans le bassin méditerranéen occidental. Candollea 30:121-155. — TOMAN M. (1976): Halofilní květena severozápadních Čech. Preslia 48: 60-75. — NORTDURFT H. (1976): Zur Unterscheidung von *Spergularia media* (L.) C. Presl und *Spergularia marina* (L.) Griseb. Kieler Not. Pflanzenk. Schleswig-Holsteins 8:8-9. — HADAČ E. (1977): Poznámky o endemických rostlinách České socialistické republiky. Zpr. Čs. Bot. Společ. 12:1-15. — HOLUB J. (1979): A note on the nomenclature of *Spergularia echinosperma*. Preslia 51:239-245. — DVORÁK F. (1979): Některé výsledky studia druhu *Spergularia echinosperma* Čelak. Zpr. Čs. Bot. Společ. 14:109-116.

Jednoleté až vytrvalé byliny, někdy lysé, častěji s žláznatými jednořadými 3-7buněčnými chlupy. Lodyhy v kruhu vystoupavé nebo poléhavé, větvené. Listy vstřícné, čárkovité až šídlovité, hrodité až osinkaté, přisedlé, ± unifaciální s 1-3 cévními svazky, v paždí se svazečky listů; palisty někdy krátce, jindy až do poloviny srostlé, suchomázdřité. Květenství chudokvětý, někdy jednostranný vidlan. Květy oboupohlavné, v květních obalech 5četné; kališní listy úzce suchomázdřité; korunní listy na vrcholu zaokrouhlené, fialově purpurové, řidčeji bílé; tyčinky 2-10, nitky směrem k bázi často rozšířené; gyneceum srostlé ze 3 plodolistů, semeník svrchní, čnělky 3. Plod kuželovitá tobolka otevírající se 3 chlopněmi. Semena s blanitým lemem nebo bez lemu; osemení hladké nebo jemně svraskalé, často bradavčité. — Asi 70 druhů v mírném až subtropickém pásmu obou polokoulí; z toho v Evropě asi 18 druhů. — Entomogam. Anemochor.

- 1a Korunní listy 2,5-5,2 mm dl., semena zpravidla všechna s paprscitě žilkovaným, při okraji bělavým lemlem, hladká; tobolka 5,0-8,3 mm dl. 1. *S. maritima*
 b Korunní listy 1,2-3,6 mm dl.; semena zpravidla všechna bez lemu, celá nebo alespoň na ztlustlém valu po obvodu bradavčitá; tobolka 2,8-5,5 mm dl. 2
 2a Zralá semena tabákově hnědá, ± podkovovitě diskovitá; listy na příčném řezu ± oblé. Rostliny slaných půd 2. *S. salina*
 b Zralá semena mahagonově hnědá nebo černá, ± krátce kyjovitá; listy na příčném řezu ploché. Rostliny jiných stanovišť 3
 3a Zralá semena černá; palisty záhy opadavé, stlačeně okrouhle vejčité až stlačeně trojúhelníkovitě vejčité, 0,6-1,3 mm dl., na bázi 1,5-1,8 mm šir., matné 3. *S. echinosperma*
 b Zralá semena mahagonově hnědá; palisty vytrvalé, úzce trojúhelníkovité až trojúhelníkovité, 3,0-4,9 mm dl., na bázi 1,5-2,2 mm šir., leskle stříbřitě blanité 4. *S. rubra*

1. *Spergularia maritima* (ALL.) CHIOV. —
 kuřinka obroubená Tab. 16/3

Spergularia maritima (ALLIONI) CHIOVENDA Ann. Bot. Roma 10:22, 1912. — Syn.: *Arenaria maritima* ALL. Auctuarium Syn. Meth. Stirp. Horti Taurin. 35, 1773. — *A. marina* ROTH Tent. Fl. Germ. 1:189, 1788. — *A. media* auct. vix L. Sp. Pl. ed. 2, 606, 1762 nom. dubium et confus. — *A. marginata* DC. in LAM. et DC. Fl. Franç. ed. 3, 4/2:793, 1805, nom. illeg. — *Spergularia media* auct., vix (L.) C. PRESL. Fl. Sic. 161, 1826. — *Lepigonum marginatum* (DC.) KOCH Fl. Regensburg 24:505, 1841. — *Spergularia marginata* (DC.) KITTEL Taschenb. Fl. Deutschl. ed 2, 1003, 1844. — *S. rubra* (L.) J. et C. PRESL subsp. *marginata* (DC.) ČELAK. Österr. Bot. Z. 20:48, 1870. — *S. salina* J. et C. PRESL subsp. *marginata* (DC.) ČELAK. Prodr. Fl. Böhm. 3:491, 1875.

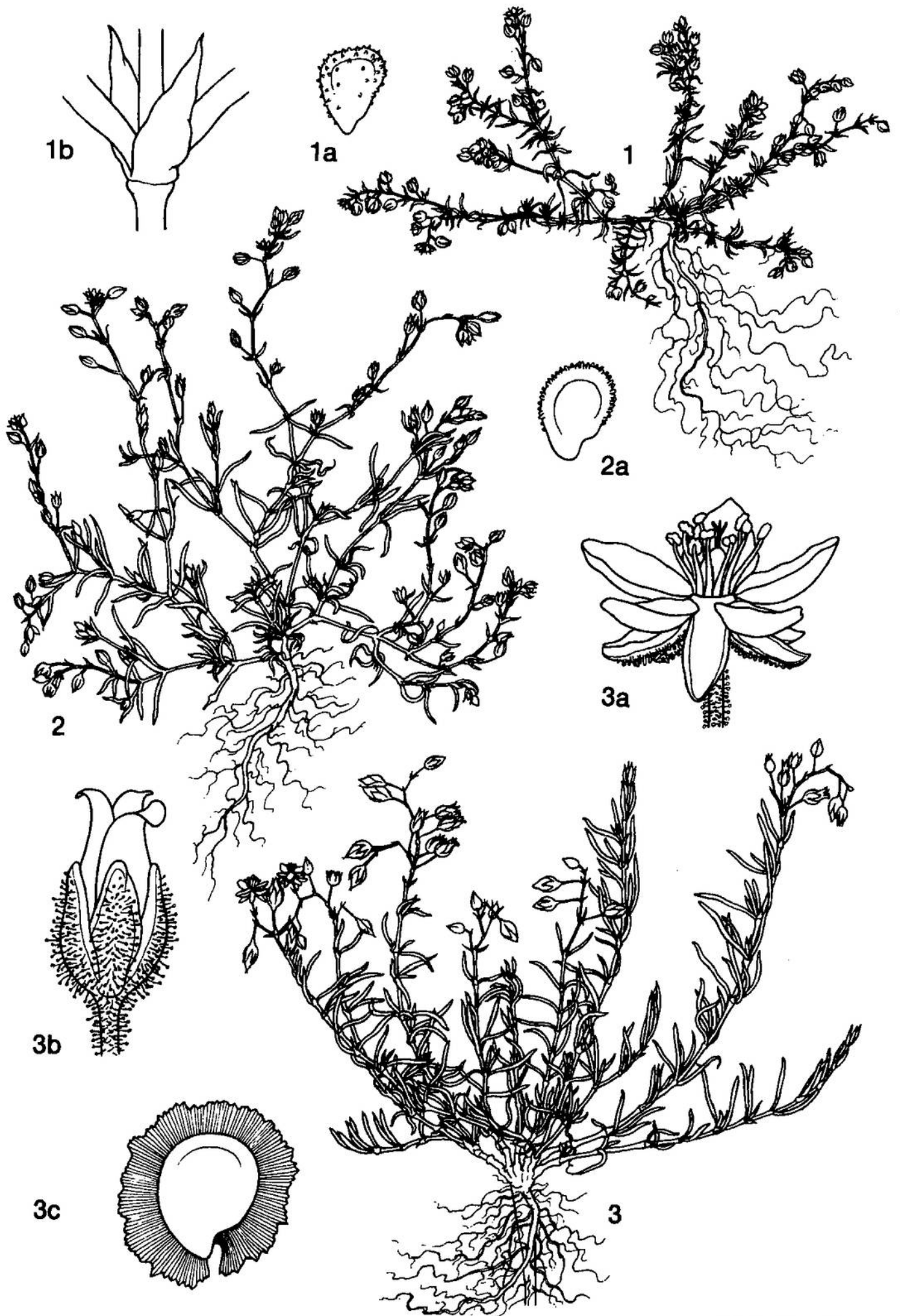
EXSİKÁTY: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 310 (ut *Spergularia salina* J. et C. PRESL. — Extra fines: Fl. Exs. Austro-Hung., no 3639. — Fl. Rom. Exs., no 1214a, b.

Vytrvalé byliny se ztloustlým kořenem. Lodyhy vystoupavé, (7-)10-20(-25) cm vys., málo větvené, v horní části žláznatě chlupaté. Listy na příčném řezu ± oblé, (8-)10-25(-37) mm dl.,

asi 1 mm šir., hrodité; palisty široce až úzce podlouhle trojúhelníkovité, 2,5-4,5 mm dl., na bázi 2,0-2,5 mm šir., zpravidla dlouze zašpičatělé, vytrvalé, stříbřitě blanité. Květní stopky 5,7-14,0 mm dl., hustě žláznatě chlupaté. Kališní listy vejčité kopinaté až kopinaté, 3,6-5,6 mm dl., s lemlem 0,1-0,7 mm šir., špičaté, hustě žláznatě chlupaté; korunní listy široce eliptické až eliptické, 2,5-5,2 mm dl., 1,6-2,9 mm šir., světle růžové, žřidka bílé; tyčinek 7-10, prašníky 0,5-1,1 mm dl. Tobolky 5,0-8,3 mm dl. Semena čočkovitá, 0,6-1,5 mm dl., 0,5-1,4 mm šir., hladká, téměř všechna s lemlem až 0,4 mm šir. (někdy v tobolce nejvýše položená semena bez lemu); osemení tmavě mahagonově hnědé, lem paprscitě žilkovaný, při osemení tmavě mahagonově hnědý, v další části bělavý. VII-X. Hkf, Chf.

2 n = 18 (ČSR: 18a. Djy.-svr. úv.)

Tab. 16: 1 *Spergularia rubra*, 1a - semeno, 1b - část lodyhy s palisty. — 2 *S. salina*, 2a - semeno. — 3 *S. maritima*, 3a - květ, 3b - plod, 3c - semeno.

Variabilita: V ČR rostoucí rostliny patří k nominální subsp. *maritima*, která má hladký povrch osemení a semena mají lem variabilní šířky (na lokalitě u obce Sedlec má asi 82 % tobolek semena s lemem 0,15-0,30 mm šir.); tobolky jsou delší než kališní listy, populace jsou převážně alogamní. Na pobřeží sz. Evropy roste subsp. *angustata* (CLAVAUD) GREUTER et BURDET, jejíž semena jsou bez lemu nebo jen s velmi úzkým (do 0,15 mm) lemem.

Ekologie a cenologie: Halofyt rostoucí na slaniskách a slaných loukách v aluviálních depresích potoků a slepých ramen řek, v okolí minerálních pramenů, na okrajích rybníků. V slanomilných společenstvech svazů *Puccinellion limosae* (diagnostický druh), *Thero-Salicornion strictae*, *Cypero-Spergularion salinae*.

Rozšíření v ČR: Vzácně v sz. Čechách a na j. Moravě, zavlečen na Ostravsku; převážně v nížině, výjimečně až v suprakolinním stupni (min.: Sedlec u Mikulova, 179 m; max.: Soos u Františkových Lázní, 440 m). Na většině lokalit již druh neroste. Δ — Mapy: ŠMARDA 1953: 155 (Morava); SLAVÍK FKS 1986: 107.

T: 2a. Žatec. Poohří (dnes vesměs †: Bylany u Mostu; louky u hořkých pramenů u Bečova; u Židovic; u tzv. Laboratoře sz. od Zaječic), 17a. Dunaj. kop. (Dobré Pole; Březi †), 18a. Dyj.-svr. úv. (dříve na více lokalitách; dnes pouze Novosedly; Sedlec); 20b. Bučov. pah. (dříve v jz. části, dnes †). — M: 24a. Cheb. pán. (Soos u Hájků u Františkových Lázní), 83. Ostr. pán. (zavlečena ze SSSR na ruďišti v Polance nad Odrou).

Celkové rozšíření: Pobřeží z., sz. [zde v subsp. *angustata* (CLAVAUD) GREUTER et BURDET] a j. Evropy; izolovaně vnitrozemská slaniska stf. a jv. Evropy; s. Afrika; od pobřeží Černého moře po stf. Asii. Izolované lokality v j. a jz. Africe. V roce 1976 nalezena ve státu Indiana v USA. — Mapy: MEUSEL et al. 1965:151; MONNIER 1975:150-151; AFE 1983:162.

2. *Spergularia salina* J. et C. PRESL — kuřinka solná Tab. 16/2

Spergularia salina J. et C. PRESL. Fl. Čech. 95, 1819. — Syn.: *Arenaria rubra* L. var. *marina* L. Sp. Pl. 423, 1753. — *Lepigonum medium* WAHLBERG Fl. Gothoburg. 1:45, 1820. — *Arenaria salina* (J. et C. PRESL) SER. in DC. Prodr. Syst. Natur. 1:401, 1824. — *Alsine marina* (L.) MERT. et KOCH in RÖHLING Deutschl. Fl., ed. 3, 3:293, 1826. excl. var. β. — *Spergularia marina* (L.) GRISEB. Spicil. Fl. Rumel. 1:213, 1843. — *S. rubra* (L.) J. et C. PRESL. subsp. *salina* (J. et C. PRESL) ČELAK. Österr. Bot. Z. 20:48, 1870. — *S. salina* J. et C. PRESL subsp. *genuina* ČELAK. Prodr. Fl. Böhm. 3:491, 1875.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 15. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 240 b. — Extra fines: Fl. Polon. Exs., no 14. — Fl. Rom. Exs., no 2523. — SCHULTZ Herb. Norm., no 2318.

Jednoleté až víceleté byliny s niťovitým až mírně ztloustlým hlavním kořenem. Lodyhy poléhavé až vystoupavé, (4-)8-18(-25) cm dl., v horní části ± hustě žláznatě chlupaté. Listy na příčném řezu ± oblé, (9-)12-20(-25) mm dl.,

zašpičatělé až krátce hrotité; palisty široce až úzce podlouhle trojúhelníkovité, 2,1-3,7 mm dl., zpravidla dlouze zašpičatělé, na bázi skoro do poloviny spolu srostlé, vytrvalé, stříbřité blanité. Květní stopky 4-13 mm dl., řídce žláznatě chlupaté až skoro lysé. Kališní listy vejčité kopinaté až kopinaté, 3,5-4,7 mm dl., s lemem 0,1-0,6 mm šir., tupé, žláznatě chlupaté až lysé; korunní listy eliptické, 1,7-3,0 mm dl., 0,8-1,5 mm šir., světle růžové, zřídka bílé; tyčinky 2-8; prašníky 0,4-0,9 mm dl. Tobolky 3,1-5,2 mm dl. Semena ± podkovovitě diskovitá, na obvodu se ztlustlým valem, 0,5-0,7 mm dl., 0,4-0,7 mm šir., tabákově hnědá, osemení na ztlustlém valu s roztroušenými, nejvýše 0,1 mm vys. bradavkami; někdy semena na bázi tobolky s 0,2-0,3 mm šir. lemem. VI-X. Tf, Hkf.

2n = 36 (ČSR: 18a. Dyj.-svr. úv.)

Ekologie a cenologie: Obligátní halofyt na slaniskách a slaných loukách a v aluviálních depresích potoků a slepých ramen řek, v okolí minerálních pramenů, na březích rybníků, dříve i na okrajích návesních rybníků. Výhradně ve slanomilných společenstvech svazů *Cypero-Spergularion salinae* (diagnostický druh) a *Thero-Salicornion strictae*.

Rozšíření v ČR: Vzácně v sz. a stf. Čechách a na j. Moravě; převážně v nížině, výjimečně až v suprakolinním stupni (min.: Sedlec u Mikulova, 179 m; max.: Soos u Františkových Lázní, 440 m). V Čechách byla ještě nedávno řada lokalit potvrzena (TOMAN 1976); na j. Moravě v roce 1983 rostl druh již jen u obci: Dobré Pole, Novosedly, Sedlec, Nový Přerov. Δ — Mapy: ŠMARDA 1953: 156 (Morava); SLAVÍK FKS 1986: 107.

T: 2a. Žatec. Poohří (roztr.), 3. Podkruš. pán. (Komořany †; Třebošice †), 4a. Loun. střed. (Vtelno †; Obrnice †), 7a. Liboch. tab. (Třtěno: Solany; Vojnice; Sifejovice.; dříve: Slatina; mezi obcemi Chotěšov a Černív), 7c. Slán. tab. (Dřínov; Ješín; Černuc; Újezdec; Korycany; dříve: Úžice; Chvatěruby), 16. Znoj.-brn. pah. (Hrušovany nad Jevišovkou †; Damnice †; Branišovice †), 17a. Dunaj. kop. (Dobré Pole; Březi †), 17b. Pavl. kop. (j. od Mikulova při státní hranici †?), 18a. Dyj.-svr. úv. (Nový Přerov; Novosedly; Sedlec; dříve častěji), 18b. Dolnomor. úv. (Lužice; Milotice †), 20b. Bučov. pah. (dříve roztr. v jz. části). — M: 24a. Cheb. pán. (Soos u Hájků u Františkových Lázní).

Celkové rozšíření: Pobřeží moří s. a z. Evropy a Středozemí, izolované vnitrozemská slaniska stf. a jv. Evropy; souvisleji od Černého moře po s. Mongolsko; izolované na Sahaře, na v. Sibiři a na pobřeží Dálného východu; zavlečena v j. Africe a na Novém Zélandu. — Mapy: MEUSEL et al. 1965:151; HULTEN CP 1971: 193; AFE 1983:163.

3. *Spergularia echinosperma* (ČELAK.) A. et GR.

— kuřinka ostnosemenná Tab. 15/7

Spergularia echinosperma (ČELAKOVSKÝ) ASCHERSON et GRAEBNER Bot. Deutsch. Bot. Ges. 11:517, 519, 1893. — Syn.: *Spergularia rubra* (L.) J. et C. PRESL subsp. *echinosperma* ČELAK. S.-B. Königl. Böhm. Ges. Wiss. 1881/1:8, 1882.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Social. Českoslov., no 1424.

Jednoleté, žláznatě chlupaté byliny s niřovitým kořenem. Lodyhy přímé nebo poléhavé, (2,5-)3,0-5,0(-8,0) cm dl., v uzlinách ztlustlé, od báze větvené, větve přímé až šikmé. Listy na příčném řezu ploché, přízemní listy 19-35 mm dl., další lodyžní listy 8-23 mm dl., délkou ± rovné délce lodyžních článků: palisty stlačeně okrouhle vejčité až stlačeně trojúhelníkovitě vejčité, 0,6-1,3 mm dl., na bázi 1,5-1,8 mm šir., záhy opadavé, matné. Květní a plodní stopky přímo až nazpět odstálé, prodloužené, u dolních květů a plodů (4-)6-12(-16) mm dl. Kališní lístky vejčité až kopinaté, 2,2-3,5 mm dl., s 0,1-0,4 mm šir. lemem; korunní lístky úzce obvejčité až obkopinaté, 2,1-3,2 mm dl., 0,7-1,2 mm šir., růžové; tyčinek 5-10, prašníky 0,1-0,5 mm dl., pylová zrna 20-23 μm dl., 18-21 μm šir. Tobolky kuželovité, 2,8-3,8 mm dl. Semena krátce kyjovitá, (0,3-)0,4-0,5(-0,6) mm dl., (0,2-)0,3-0,4(-0,5) mm šir., černá; osemení hustě porostlé ostnitými bradavkami 0,02-0,04 mm vys. VI-X. Tf.

2n = 18 (ČSR: 91. Žďár. vrchy)

Poznámka: BJÖRKVIST et al. (Bot. Not. 122:272, 1969) uvádějí pro tento druh z lokality v Portugalsku (Cadiz, Puerto Real) 2n = 36. Tento počet patří patrně taxonu *Spergularia rubra* (L.) J. et C. PRESL subsp. *radiata* (MAIRE).

Variabilita: Na březích rybníků a na obnažených rybníčních dnech roste diploidní *S. echinosperma* (v rámci svého areálu) zpravidla pospolu s tetraploidní *S. rubra*. Velkou variabilitu kuřinky ostnosemenné zřejmě vyvolává hybridizace a s ní spojená introgrese genů kuřinky červené do genotypu kuřinky ostnosemenné. Útlé, popisující rostliny, rostou v Třeboňské pánvi (rybníky: Opatovický, Ponědražský, Ponědražkovský). K nim lze přiřadit rostliny z Tvřzského rybníka u Protivína, jež mají poněkud prodloužené dolní plodní stopky, v průměru 10-16 mm dl. Rostliny z rybníků Sykovec a Medlov ve Žďárských vrších jsou zpravidla bohatě větvené, se stonky až 14 cm dl.; dolní plodní stopky mají v průměru jen 6 mm dl. Další dvě skupiny rostlin mají jeden znak, který ukazuje na introgresi genů kuřinky červené. Jsou to především rostliny, které mají černá semena a dlouhé dolní plodní stopky, avšak jejich ± lesklé palisty jsou někdy až 3,4 mm dl. (např. na rybnících: Nový na Nepomucku, Zahorčický, Nový u Volfířova, u Krsovic). Druhou skupinu tvoří rostliny s dlouhými plodními stopkami, s matnými, záhy opadavými palisty 0,9-1,5 mm dl., avšak se semeny barvy mahagonově hnědé až tmavě mahagonově hnědé (např. na rybnících: Drážský, „U Bulana“). Na řadě lokalit, zejména v Třeboňské pánvi, rostou

rostliny uvedených dvou skupin pohromadě. V podstatě stejná variabilita byla pozorována i v populacích rostoucích při Labi v NDR (JAGE 1974).

Ekologie a cenologie: Občas zaplavované písčité okraje rybníků, obnažená písčité rybníční dna. Ve společenstvech svazů *Elatini-Eleocharition ovatae* (diagnostický druh) a *Radiolion linoidis*.

Rozšíření v ČSR: Roztroušeně až dosti hojně v rybníčních oblastech j. Čech, jinde velmi roztroušeně až vzácně. Neroste v nejzápadnějších a s. Čechách a na s. Moravě. Od nížiny do submontánního stupně (min.: Prostřední rybník u Břeclavi, 165 m; max.: rybník Sykovec u Nového Města na Moravě, 724 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 108.

T: 18a. Dyj.-svr. úv. (rybníky u Lednice: Prostřední; Alahovy; rybník u myslivny nedaleko Diany u Valtic). — M: 34. Plán. hřeb. (Nový rybník u Nepomuku), 35a. Hroubk. Podbrd. (Štěpánský rybník u Mýta), 35d. Břez. Podbrd. (Telčovský rybník u Slavětina), 36a. Blat. (rybníky: Kozčinský; Janský; Hadi; Velký Ostrý; Zahorčický; Drážský; Vilímec; Labuř), 36b. Horaž. (Nový rybník u Nalžovských Hor), 37i. Chvalš. Předšum. (rybník Velký Hrbovský), 38. Bud. pán. (rybníky: Dolní Luskovec; Horní Mlýnecký; Tvřzský; Švarcenberský; Koutecký), 39. Třeboň. pán., 41. Stř. Povlt. (bývalý rybník „U Bulana“), 66. Hornosáz. pah. (rybník u Krsovic), 67. Českomor. vrch. (Nový rybník u Volfířova; Vlkovský rybník u Velké Bíteše), 68. Mor. podh. Vysoč. (rybník Steklý u Třebíče), 69a. Železnoh. podh. (Petránův mlýn u Havlovic), 69b. Seč. vrch. (rybník u obce Jedousov). — O: 91. Žďár. vrchy (rybníky: Medlov; Sykovec).

Z fyt. o. 13. Rožď. tab. existuje herbářový doklad z Kozí hůry u Žehuně (leg. Domin PRC); výskyt je však ekologicky velmi nepravděpodobný a nelze vyloučit záměnu sched. Topograficky neidentifikovatelný je sběr „u rybníka Zděného“ (leg. Velenovský PRC).

Celkové rozšíření: ČSR: ? Rakousko: Winkeltaufer Teich u obce Heidenreichstein poblíž Gmündu; j. Slovensko (u obce Kolárovo); NDR (Altmark, Mecklenbursko); Polsko: údolí dolní Visly. — Mapy: AFE 1983:167 (lokality z Portugalska a sz. Afriky náležejí jiným druhům).

4. *Spergularia rubra* (L.) J. et C. PRESL — kuřinka červená Tab. 16/1

Spergularia rubra (LINNAEUS) J. et C. PRESL Fl. Čech. 94, 1819. — Syn.: *Arenaria rubra* L. Sp. Pl. 423, 1753 (excl. var. *marina*). — *A. campestris* (L.) ALL. Fl. Pedem. 2:114, 1785. — *Spergula rubra* (L.) D. DIETR. Syn. Pl. 2:1958, 1814. — *Spergularia radicans* J. et C. PRESL Delic. Prag. 64, 1822. — *Lepigonum rubrum* (L.) WAHLBERG Fl. Gothoburg. 1:45, 1820. — *Spergularia rubra* (L.) J. et C. PRESL subsp. *campestris* (L.) ČELAK. Prodr. Fl. Böhm. 4:867, 1881. — *Spergula rubra* (L.) D. DIETR. subsp. *radicans* (J. et C. PRESL) MAIRE Bull. Soc. Hist. Natur. Afr. Nord 23:171, 1932.

Exsikáty: PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 153. — TAUSCH Herb. Fl. Bohem., no 240. — Extra fines: Fl. Bulg. Exs., no 146. — Fl. Rom. Exs., no 1213a, b, c.

Jednoleté až víceleté, lysé nebo v horní části žláznatě chlupaté byliny. Lodyhy zpravidla od báze větvené, v kruhu poléhavé a kořenující až vystoupavé, (2-)5-15(-27) cm dl. Listy na příčném řezu ploché, (5-)7-15(-30) mm dl., zpravidla kratší, někdy však i delší než lodyžní články, hroťité; palisty trojúhelníkovité až úzce trojúhelníkovité, 3-5 mm dl., zašpičatělé, vytrvalé, leskle stříbřitě blanité. Květní stopky 3-8 (-19) mm dl. Kališní lístky vejčité kopinaté až kopinaté, 2,2-4,5 mm dl., s 0,1-0,5 mm šir. lemem, lysé nebo žláznatě chlupaté; korunní lístky téměř okrouhlé až eliptické, 1,2-3,6 mm dl., 1,0-2,3 mm šir., tmavě růžové; tyčinek 5-10, prašníky 0,3-0,9 mm dl. pylová zrna 22-25 (-26) μ m dl., 21-23 μ m šir. Tobolky 2,8-5,5 mm dl. Semena krátce kyjovitá, na obvodu zpravidla s vystouplým podélným valem, (0,4-)0,5-0,6(-0,7) mm dl., (0,3-)0,4-0,5(-0,6) mm šir., mahagonově hnědé osemení porostlé válcovitými bradavkami 0,01-0,03 mm vys. V-X(-XII). Tf, Hkf.

2n = 36 (ČSR: 38. Bud. pán.; 67. Českomor. vrch.)

Poznámka: V jižní Francii a v Jugoslávii byly zjištěny i hexaploidní rostliny (2n = 54).

Variabilita: Převažují jednoleté až dvouleté rostliny, jež jsou, zvláště v horní části, hustě žláznatě chlupaté: f. *arenosa* (FOUC. et SIMON primus) FIORI. Olysalé, víceleté, do kruhu rozložené rostliny s kořenujícími lodyhami má forma, kterou popsali J. a C. PRESL jako *Spergularia radicans*. Zcela lysé rostliny - f. *glaberrima* (HORNEM.) E. H. L. KRAUSE - nebyly v ČSR zjištěny. Na okrajích rybníků v j. Čechách, ale i na některých jiných lokalitách (např. v Pořábí; Brno-Bystrc) roste f. *longipes* (LANGE) GÜRKE, jež má dolní plodní stopky 12-19 mm dl. Na březích rybníků (39. Třeboň. pán.; 67. Českomor. vrch.) rostou robustnější rostliny s většími pylovými zrny (24-26 μ m) a s většími semeny; bylo však u nich zjištěno dosud jen 2n = 36. Nejsou ojedinělé i monstrovní rostliny s nazelenalými květy (sbírány např. jv. od Mlýnečku u Domažlic).

Ekologie a cenologie: Píscitá pole, cesty, lesní světliny a paseky, obnažená dna a břehy stojatých i tekoucích vod, někdy i na obnažené rašelinné půdě. Převážně na písčitých, mírně vlhkých až suchých, kyselých, vždy nevápenných půdách. Převážně ve společenstvech svazů *Polygonion avicularis* a *Radiolion linoidis* (diagnostický druh).

Rozšíření v ČSR: V celém území od nížiny do hor roztroušeně až hojně; výjimečně v subalpínském stupni (max.: Krkonoše, Luční bouda, 1410 m). [Chybí v 17. Mikul. pah.]. — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 108.

Celkové rozšíření: Severní polokoule od mírného do subtropického pásma. Zavlečena v j. Africe, a v Austrálii,

na Tasmánii a na Novém Zélandu. — Mapy: HULTÉN FA 1968: 439; Hultén CP 1971: 259; AFE 1983:165.

Kříženci

3 × 4. *Spergularia echinosperma* × *rubra* = *Spergularia* × *kurkae* DVOŘÁK Scr. Fac. Sci. Natur. Univ. Purkyn. Brun.-Biol. 19, 1989.

Poznámka: Jméno křížence podle jihočeského floristy Rudolfa Kurky, který jej jako první sbíral.

Lodyhy někdy 5-14 cm vys., jindy 18-25 cm vys., od báze často až velmi bohatě větvené; palisty stlačeně okrouhle vejčité až stlačeně trojúhelníkovitě vejčité, 0,9-1,5 mm dl., záhy opadavé, matné; jindy palisty široce stlačeně vejčité až vejčité kopinaté, 1,1-3,7 mm dl., vytrvalé, slabě lesklé; jindy opět palisty široce vejčité až vejčité kopinaté, 2,0-3,4 mm dl., vytrvalé, ± lesklé. Květní stopky přímo až šikmo odstálé, u dolních květů a plodů (8-)11-16(-19) mm dl., jindy jen 2-5 mm dl. Kališní lístky kopinaté až úzce kopinaté, 3,0-4,7 mm dl. s 0,2-0,4 mm šir. lemem; korunní lístky obvejčité až úzce obkopinaté, 2,0-3,6 mm dl., prašníky 0,4-1,1 mm dl. Tobolky 3,2-4,7 mm dl. Semena asymetricky hruškovitá, 0,38-0,66 mm dl., 0,23-0,54 mm šir., černá až tmavě mahagonově hnědá; ve zralých tobolkách zpravidla kromě semen s černým osemením i semena mahagonově hnědá až hnědá; osemení hustě porostlé bradavkami až 0,04 mm dl.

Rostliny s lodyhami až 25 cm dl., s dlouhými dolními květními a plodními stopkami a s převážně černými semeny byly sbírány: 39. Třeboň. pán. (Záblatský rybník), 67. Českomor. vrch. (Nový rybník u Volfírova - u rostlin z této lokality bylo zjištěno 2n = 36).

Rostliny nižšího vzrůstu, s prodlouženými, vytrvalými, ± lesklými palisty s tmavě mahagonově hnědými semeny jsou častější: 67. Českomor. vrch. (rybník „V roupesku“ u Ostrova nad Oslavou; rybník Rendlíček u Březí), 91. Žďár. vrchy (rybník Velké Dářko). 2n = ?

Na břehu rybníka Svět (39. Třeboň. pán.) byly sbírány rostliny s palisty stlačeně trojúhelníkovitě vejčitými až stlačeně okrouhle vejčitými, 0,9-1,5 mm dl., záhy opadavými, matnými; délka a šířka semen však odpovídá druhu *Spergularia rubra* (L.) J. et C. PRESL.

4 × 2. *Spergularia rubra* × *salina* = *Spergularia* × *salontata* I. POP Fl. Republ. Pop. Rom. 2:109, 1953.

Rostliny s palisty široce trojúhelníkovitými až úzce trojúhelníkovitými, 2,5-3,0 mm dl., na bázi asi 2,0 mm šir. Květní stopky 1,0-3,0 mm dl., hustě žláznatě chlupaté. Vzácně se vyskytující hybrid: 18a. Dyj.-svr. úv. (na písčité vyvýšenině u rybníka Nesyt, s. část Sedlecké zátoky).